

A Pécsi Ítéltábla a dr. Sőregi Zoltán ügyvéd által képviselt **felperes neve** (tartózkodási helye) felperesnek - a Kaposvári 7. sz. Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Somogy Megyei Bíróság 2011. november 7. napján kelt 21.P.20.225/2011/44. számú ítélete ellen az alperes által 45., a felperes által 46. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - részben megváltoztatja és az alperes jogsértésének az elsőfokú ítéletbe foglalt megállapítását nem érintve, az alperest kötelezi, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 400.000 (négy százezer) forintot és ennek a 2007. december 3. napjától a kifizetés napjáig terjedő időre minden késedelemmel érintett naptári félévire az adott félévet megelőző napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát.

A keresetet ezt meghaladóan tekinti elutasítottnak.

Mellőzi annak megállapítását, hogy a felperes pártfogó ügyvédi díját $\frac{1}{2}$ részben az alperes és $\frac{1}{2}$ részben a Magyar Állam viseli, ehelyett megállapítja, hogy a felperes pártfogó ügyvédi díját teljes egészében az alperesnek kell viselnie. Mellőzi annak megállapítását, hogy ezt meghaladóan a felek a felmerült költségeiket maguk viselik.

Megállapítja, hogy a felperes másodfokú eljárásban felmerült pártfogó ügyvédi díját az alperesnek kell viselnie.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletével megállapította, hogy az alperes a felperes részére a 2007. január 8-a és 2007. december 3-a közötti megőrzéses elhelyezési időszakban folyamatosan nem biztosította a nappali órákban a nyitott ajtajú zárkát, és nem biztosította a jogszabályban előírt 6 m³ légtérrel és 3 m² mozgásteret, ezzel megsértve a felperes emberi méltóságát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította és a perköltségek viseléséről a Pp.81.§ (1) bekezdése és 87.§ alkalmazásával határozott a peres felek pereszertességének arányát egyenlő mértékűnek tekintve.

Az elsőfokú bíróság ténymegállapításai szerint a felperes 2006. október 11-től 2007. augusztus 10. napjáig börtön, 2007. augusztus 11. napjától 2007. december 4. napjáig fogház fokozatban kellett töltse jogerős szabadságvesztés büntetését. Ebben az időszakban 2007. január 8-a és 2007. december 3-a között kisebb megszakításokkal az alperes büntetés-végrehajtási intézetben gondoskodtak a felperes őrzéséről. Az őrzésre az alperes a felperest olyan zárkákban helyezte el, amelyeknek létszáma az időszak egészére nézve meghaladta a jogszabályban előírt mennyiséget és voltak olyan időszakok, amikor a jogszabályban meghatározott létszám kétszeresét megközelítő volt a zárvateltetés. A felperes alperes általi őrzése idején a felperes elhelyezéséről szolgált zárkákat az alperes parancsnokának intézkedése alapján folyamatosan zárva tartották a nappali időszakban is. A felperes ez idő alatt többször panaszkodott a zárkák zsúfoltsága és a zárkaajtók zárva tartása miatt, eredménytelenül. Panaszainak eredménytelensége a felperes kedély- és idegállapotát jelentős mértékben lerontotta, alkalmazkodási nehézségei alakultak ki, közérzetében zavartság, feszültség jelentkezett, alvászavarai voltak. E pszichés hátrányok azonban a betegség szintjét nem érték el, össz-szervezeti egészségkárosodás szempontjából emiatt a felperesnél értékelhető maradványállapot nem mutatható ki.

A fenti tényekből az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alperes a felperes megőrzése idején megsértette a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. 27.§ c) pontját, 28.§ (1) bekezdését, (2) bekezdésének c) pontját, 32.§-át, továbbá a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól rendelkező 6/1996.(VII.12.) IM rendelet 41.§ (5) bekezdését, 52.§-át és így megsértette a felperes emberi méltóságát is egyrészt azzal, hogy huzamos időn keresztül nem biztosította számára a jogszabályban meghatározott fogva tartási körülményeket a légtér és mozgástér tekintetében, továbbá nem tette lehetővé számára a szabadságvesztése végrehajtási fokozatának megfelelő mozgási szabadságot. A jogsértés tényét a felperes kereseti kérelme alapján a Ptk.84.§ (1) bekezdés a) pontja alapján ítéletével is kinyilvánította. A felperes személyi jogsértésen alapuló kártérítési igényét azonban alaptalannak találta és elutasította azzal az indokkal, hogy a felperes a személyhez fűződő jogát sértő magatartással okozati összefüggésben keletkezett kárát bizonyítani nem tudta. Ezzel összefüggésben utalt arra, hogy az alperes jogsértő intézkedéseinek eredményeként a felperesnél pszichiátriai betegség nem alakult ki, össz-szervezeti egészsége nem károsodott. Az alperes magatartása kizárólag a felperes emberi méltóságát sértette, az egészséghez fűződő személyiségi jogát nem. Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint a személyhez fűződő jogsértés megállapítása esetén a hatályos jogszabályok alapján nem állapítható meg automatikusan kártérítés, csak abban az esetben, ha az idézett jogszabály alapján a Ptk.339.§ (1) bekezdése szerint az igényt érvényesítő bizonyítja kárának bekövetkeztét, ennek hiánya a kereset elutasítást eredményezi.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen mindkét fél fellebbezett.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a kártérítésre irányuló módosított keresete teljesítését is kérte. Kártérítési követelését összesen 775.000 forintban jelölte meg nem vagyoni kártérítés címén. Az összeget

akként számította, hogy a börtönfokozatban eltöltött 130 nap után minden megkezdett napért 2.500, a fogház fokozatban eltöltött 90 nap után minden megkezdett napért 5.000 forint megítélését kérte. A nem vagyoni kártérítési tökekövetelése alapján késedelmi kamatot is kívánt érvényesíteni, ennek kezdő időpontját 2007. december 3. napjában jelölte meg. Fellebbezését az 1976. évi 8. tvr.-rel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 9. Cikke 5. pontjára, valamint az Alkotmány 55.§ (3) bekezdésére alapította. E jogszabályi rendelkezések értelmében aki törvénytelen letartóztatás vagy fogva tartás áldozata volt, kártérítésre jogosult.

Az alperes fellebbezése az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset teljes egészében történő elutasítására irányult. Megismételte az elsőfokú eljárásban már előterjesztett védekezését, amely szerint a zárak túltelítettsége alperesen kívülálló objektív ok következménye, a zárkaajtók nappali zárva tartását pedig a folyamatban lévő büntetőügyekkel összefüggő elkülönítési szempontok maradéktalan végrehajtásához fűződő érdek indokolta. Hivatkozott a P Ítéltábla Pf.II.20.390/2010/6. számú ítéletének indokolására, amely szerint az alperesi bv. intézet vétlen, rajta kívülálló objektív körülmény miatt az alperesnek fel nem róható módon következett be az elítélteknek ajánlott 6 m³ légtér és 3 m² mozgástér biztosítására vonatkozó előírások megszegésével történt jogszabályellenes fogva tartása.

A felperes fellebbezése nagyobb részt alapos, az alperes fellebbezése alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a jogvita eldöntése alapjául szolgáló tényeket helyesen állapította meg és a helyesen megállapított tényekből helyesen következtetett arra, hogy az alperes ítéletben foglalt intézkedései a felperes személyiségi jogsérelmét eredményezték. Nem osztja azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság kártérítési igénnyel kapcsolatos jogi álláspontját.

A felperes fellebbezésében hivatkozott nemzetközi egyezmény, továbbá a jogsértő magatartás idején hatályban volt Alkotmány hivatkozott rendelkezései nem alapozzák meg a felperes kártérítési követelését. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 9. Cikkének 5. pontja ugyanis nem választható el ugyanezen cikk 1. pontjától, amely szerint senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Az 5. pont ehhez a követelményhez kapcsolódó jogkövetkezményt fűz. Ugyanilyen értelmű rendelkezést tartalmazott az Alkotmány 55.§-ának (1) és (3) bekezdése. Ezekből az következik, hogy a törvénytelen fogva tartáshoz fűződő kártérítési igény akkor keletkezik, ha a személyes szabadságtól való megfosztás (fogva tartás) nem a törvényben meghatározott okokból és nem a törvényben meghatározott eljárás alapján történt (66/1991.(XII.21.) AB határozat). Az adott esetben azonban szó nincs arról, hogy a felperes fogva tartására nem szabályos büntetőeljárás eredményeként és nem törvényben meghatározott bűncselekmények elkövetése miatt került volna sor. A felperes sérelmét nem a fogva tartás ténye, hanem annak módja eredményezte. Az a körülmény, hogy az alperes a felperes törvényesen elvont szabadságát a törvényes mértéket meghaladóan korlátozta. E jogsérelmet az elsőfokú bíróság helyesen értékelte a személyek általános polgári jogi védelme körében, és helyesen alkalmazta e

tekintetben a Ptk.76.§-át, amely szerint a személyhez fűződő jog sérelmét jelenti különösen a személyes szabadság jogának korlátozása.

A személyiségi jogsérelmek törvényi következményeit a Ptk.84.§-a adja meg. A Ptk.84.§ (1) bekezdésének e) pontja szerint ilyen esetben kártérítés követelhető a polgári jogi felelősség szabályai szerint. A felperes ezen alapuló kártérítési igényét az elsőfokú bíróság azért találta alaptalannak, mert a felperes nem bizonyította, hogy a jogsértés eredményeként kára is keletkezett volna. A másodfokú bíróság álláspontja szerint azonban ilyen többlettények bizonyítása nem feltétlenül szükséges nemvagyoni kártérítési igény érvényesítéséhez.

Töretlen a bíró gyakorlat annak megítélésében, hogy a személyi szabadság hosszabb időtartamú jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelők és általában károsak is az azt elszenvedőre nézve, az ezzel járó hátrányok nemvagyoni kártérítéssel kompenzálhatók (BH 1998/82, BH 2002/186, BDT 2001/372, BDT 2005/1088). A bírói gyakorlat által kialakított jogelv szerint tehát ilyen esetben a kár bekövetkezését köztudomású tényként kell elfogadni. Ennek megfelelően a kár bekövetkezte köztudomású tényként akkor is megállapítható, ha a szabadság jogellenes korlátozása azáltal valósul meg, hogy az elítélt fogva tartására nem a vele szemben jogerősen kiszabott enyhébb büntetés-végrehajtási fokozatnak megfelelően, hanem büntetési többletként alkalmazható súlyosabb fokozat szerint, vagy ahhoz közelítő módon, maradékszabadságát is elvonva került sor. A szabadság törvényes elvonása esetén a börtönviszonyok között gyakorolható maradék szabadság az elítéltek számára felértékelődik, annak további korlátozását, elvonását súlyos hátránnyá élik meg és ez a hátrány az idő előrehaladtával fokozódik. A másodfokú bíróság megítélése szerint a felperes által huzamos időn, több mint fél éven keresztül jogsértés eredményeként elszenvedett hátrány igényt keletkeztet számára másnemű, pénzben kifejezhető kompenzációra a Ptk.355.§ (1) bekezdése alapján.

A felperes alperessel szemben érvényesíthető nemvagyoni kárigényének számítására azonban a másodfokú bíróság nem találta megfelelőnek a felperes által alkalmazott módszert. A kompenzáció nyilvánvalóan nem igazodhat napi tételekhez, hiszen csekélyebb súlyú (néhány napos) jogkorlátozás még nem feltétlenül alapoz meg értékelendő, számítható vagyoni kompenzációt, továbbá a jogsértés súlya és ezzel összefüggésben a kár mértéke az idő előrehaladtával nem egyenes arányban, hanem fokozódó mértékben jelentkezik. A büntetéskiszabási gyakorlatban ismert napi tételek alkalmazása azért sem indokolt ebben az esetben, mert a felperes szabadságelvonása, ezzel a szabad jövedelemszerzés lehetőségétől való megfosztása törvényes okból törvényes eljárás eredményeként történt. A másodfokú bíróság a fent megadott szempontok mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy az általa meghatározott nemvagyoni kárpótlás összege alkalmas a felperes által az alperes jogellenes magatartásának következtében elszenvedett hátrányok kompenzálására. Az alperes késedelmi kamatfizetési kötelezettsége a Ptk.360.§ (1) bekezdésén és a 301.§ (1) bekezdésén alapul.

Az alperes fellebbezésben foglalt védekezését a másodfokú bíróság sem fogadta el. Kiemeli a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet indokolásából, hogy a Ptk.84.§ (1)

bekezdésének *a)* pontja szerinti megállapítás a személyhez fűződő jogsértés objektív szankciója, amelyre figyelemmel nem vizsgálható, hogy az alperes az adott helyzetnek megfelelően járt-e el. A jogsértés ténye önmagában annak felróhatóságától függetlenül megalapozza a Ptk.84.§ (1) bekezdés *a)* pontjának alkalmazását. A P Ítéltábla Pf.II.20.390/2010/6. számú ítélete a Ptk.84.§ (1) bekezdésének *e)* pontjára alapított kártérítési követelés elbírálása körében vette figyelembe azokat a szempontokat, amelyekre az alperes a fellebbezésében hivatkozott. A Ptk.84.§ (1) bekezdésének *e)* pontja azonban az *a)* pontban foglalt jogkövetkezménytől eltérően nem objektív, hanem szubjektív szankció alkalmazását teszi lehetővé. Ennek során lehet vizsgálni a jogsértés fokát és lehet értékelni azokat a körülményeket, amelyek a jogsértés vétkességét enyhítik vagy kizárják. E körülmények tehát a jogsértés megállapítása körében figyelmen kívül maradnak, de figyelembe vehetők a kártérítés alkalmazása és mértékének meghatározása során. A másodfokú bíróság a felperes kártérítési igényének elbírálása körében a Ptk.339.§ (1) bekezdésének 2. mondata alkalmazásával vizsgálta, hogy az alperes jogellenes magatartásának kárfelelősségi következményei alól mentesül-e és mennyiben, azért, mert az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítása ellenére következett be a kár. A másodfokú bíróság e tekintetben az alperes fellebbezésében hivatkozott Pf.II.20.390/2010/6. számú ítélet indokolásában foglaltakkal megegyezően nem értékelte az alperes terhére a büntetés végrehajtását nehezítő, országosan jelentkező és ugyancsak köztudomásúan fennálló túltelítettség hátrányos következményeit. A felperes szabadságának jogellenes korlátozása, a zárkaajtók nappali zárva tartása miatti felelősség alól azonban az alperes sikerrel nem mentette ki magát. Ezt azt intézkedést nem indokolja a folyamatban lévő büntetőügyekkel összefüggő elkülönítési szempontok maradéktalan végrehajtása. Az elítéltek elhelyezésének és elkülönítésének a büntetés-végrehajtási intézet, illetve annak parancsnoka hatáskörébe utalt szempontjait a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996.(VII.12.) IM rendelet 38-41.§-ai adják meg. Ezek között az alperes fellebbezésében hivatkozott szempont nem szerepel. Ugyanezen jogszabály 237.§ (1) bekezdésének *b)* pontja szerint az ugyanabban az eljárásban letartóztatottaktól való elkülönítésről az ügyész, illetve a bíróság dönthet az előzetes letartóztatással összefüggésben. Az alperes nem bizonyította, de nem is állította a perben, hogy ilyen ügyészi vagy bírósági határozat alapján kellett volna huzamosan nappal is bezárt zárkákban őriznie a felperest.

A fentiekre tekintettel a Pp.253.§ (2) bekezdése alapján a másodfokú bíróság részben megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint.

A másodfokú bíróság döntése következtében a perköltségviselésre vonatkozó rendelkezéseket is módosítani kellett. A másodfokú bíróság az adott esetben alkalmazhatónak találta a Pp.81.§ (2) bekezdését, amely szerint, ha a per kártérítésre irányul vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak. A pertárgyérték meghatározása során figyelemmel volt arra, hogy a kereset személyhez fűződő jogsértésen alapuló objektív és szubjektív szankciók

alkalmazására irányult és egységesnek tekintendő. Ilyen esetben a pertárgy értékét a magasabb értékben számítható követelés határozza meg. Ez a felperes kártérítési követelése volt. Alkalmazta a másodfokú bíróság a Pp.87.§ (2) bekezdését és figyelembe vette a felperes teljes személyes költségmentességét, valamint az alperes illetékmentességét. A 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14.§-a alapján a másodfokú eljárásban az állam által előlegezett illetéket az állam viseli.

A másodfokú bíróság a határozatát a Pp.256/A.§ (1) bekezdésének f) pontja és (3) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.

Pécs, 2012. április 3.

dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k. a tanács elnöke, dr. Döme Attila s.k. előadó bíró, dr. Kutasi Tünde s.k. bíró